

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n lausunto sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

KULTA ry: Kulttuuri on yhteistä henkistä pääomaa – kulttuuribudjetti prosenttiin

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry keskittyy lausunnossaan kulttuurialan tulevaisuuden ja jälleenrakennuksen näkökulmaan. Tiivistys: Esitämme, että kulttuuribudjetti nostetaan prosenttiin valtion budjetista kulttuurialan tulevaisuus- ja jälleenrakennustyöryhmän esityksen mukaisesti.

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus kulttuuriin tekijänä ja kokijana

KULTA ry kiittää talousarvion lapsibudjetointikäytäntöä. Kulttuurin osalta lapsibudjetissa todetaan keskeisimpien lapsiin kohdistuvien palveluiden olevan taiteen perusopetuksen valtiosuudet sekä lastenkulttuurin avustukset. Vaikka lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyy korjausvelkaa, tämä ei näy kyseisissä määrärahoissa. Kulttuurilla ja taiteella on tutkitusti hyvinvointia ja terveyttä edistävä vaikutus. Erityisen vahvaa tutkimusnäyttö on juuri mielen hyvinvoinnin alueella.

Kuten OKM:n budjettiosuuden selvitysosassa todetaan, ”Koronapandemian kaikki vaikutukset eivät ole vielä näkyvissä, mutta sen aikana kasvatuksen ja koulutuksen poikkeusjärjestelyt ovat vaikuttaneet lasten ja nuorten oppimiseen ja hyvinvointiin ja syntynyt oppimisvaje on korjattava.”

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry painottaa, että lasten ja nuorten tasa-arvoisista ja saavutettavista kulttuuripalveluista on huolehdittava. Kulttuurin avulla vahvistetaan lasten ja nuorten henkistä kriisinkäytävyyttä. Pitää siis varmistaa, että osana lasten harrastamisen Suomen mallia jokaiselle lapselle löytyy mieluisa kulttuuriharrastus koulupäivän yhteydessä. Lukemista ja lukutaitoa tulee entistä enemmän edistää yhteistyössä eri toimialojen kanssa. Kaikkialta Suomesta tulisi olla mahdollisuus edetä myös ammatillaisuuden polulle – ja alalle valmistuvilla nuorilla pitäisi olla mahdollisuus päästä uralla eteenpäin. Taiteen perusopetusta on vahvistettava osana koulutusjärjestelmää.

Kulttuurihyvinvointia kulttuuriosallistumisen tasa-arvorahalla

Kulttuurihyvinvoinnin edistämisessä keskeistä – THL:n TEAvisari tästä yks asiantuntijaesimerkki – on pitää huolta kulttuurin saavutettavuudesta: että kaikilla ihmisillä asuinpaikkaan, varallisuuteen ja vammaan katsomatta on mahdollisuus nauttia kulttuurista. Tällä hetkellä tämä ei toteudu täysimääräisesti, vaan erot mm. asuinpaikan mukaan ovat Suomessa suuret.

Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmä esittää yhdeksi ratkaisuksi erityistä kulttuuriosallistumisen tasa-arvorahaa, sillä kulttuuri on osa ennalta ehkäiseviä palveluja. Niiden merkitys lisääntyy, koska sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia on tarpeen hillitä. WHO on kehottanut valtioita tunnustamaan kulttuurihyvinvoinnin tärkeyden ja vahvistamaan kulttuuri-, sosiaali- ja terveysalojen yhteistyörakenteita ja -mekanismeja. Kulttuurihyvinvointitoimintaan panostamalla voidaan vähentää merkittävällä tavalla koronapandemian aikana syntynyttä hyvinvointivelkaa.

Tasa-arvoraha tarkoittaisi sitä, että valtio osoittaa kuntien kulttuuritoiminnan tueksi kohdennettua valtionavustusrahoitusta yhdenvertaisuuden turvaamiseksi valtakunnallisten ja alueellisten kehittämistehtävien lisäksi. Se olisi linjakasta myös käsillä olevan talousarvioesityksen näkökulmasta, sillä yksi vaikuttavuustavoitteista OKM:n osalta on ”Yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus, luottamus, avoimuus ja vakaus lisääntyvät.”

Kulttuurin tulevaisuus

Kuten talousarvioesityksessä todetaan, ”pandemian aikaiset rajoitukset ovat heikentäneet kulttuurin ja luovien alojen, liikunnan ja nuorisotyön toimintaedellytyksiä. Toisaalta ajankohtaiset kriisit tuovat mahdollisuuden ja välttämättömyyden tarkastella uudella tavalla hallinnonalan toimien ja käytäntöjen toimivuutta ja vaikuttavuutta.” Juuri tästä syystä viittaamme Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän esityksiin, joissa viitotetaan alan jälleenrakennusta ja uudistumista.

Raportissa todetaan, että kulttuuri on investointi tulevaisuuteen. Me vahvistumme, kun kulttuuribudjetti nostetaan prosenttiin ja lisämäärärahat käytetään fiksusti kasvattamaan taloutta, hyvinvointia ja tasa-arvoa. Julkinenkin rahoitus on hyödyllisintä silloin, kun se toimii vipuvartena, jonka myötä kulttuurihankkeisiin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta. Lopulta saamme rahan lisäksi myös jotain vielä tärkeämpää: kulttuuri määrittää, mitä me ihmisinä olemme.

Myös OECD:n raportti [The Culture Fix](#) osoittaa kulttuurialan olevan elintärkeä yhteiskunnan taloudelliselle menestykselle ja ihmisten terveydelle, hyvinvoinnille ja sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle.

Helsingissä 26.9.2022

Rosa Meriläinen
pääsihteeri